

ELŻBIETA KMITA
*Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie
Oddział Kraków*

O AGROTURYSTYCE NA DOŻYNKACH JASNOGÓRSKICH

W dniach 2-4 września 1994 w Częstochowie i w pobliskim Potoku Złotym miały miejsce dwa wydarzenia związane z agroturystyką, a mianowicie I Ogólnopolskie Targi Agroturystyczne AGROTUR'94 oraz II Sympozjum Agroturystyczne. Ich organizatorami były: Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, Oddział w Krakowie, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Potoku Złotym i Związek Gmin Jurajskich, z poparciem Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej oraz Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki. Patronat nad Targami objęli: Wojewoda Częstochowski, Duszpasterstwo Rolników Archidiecezji Częstochowskiej i Prezydent Miasta Częstochowy.

Celem Targów było spotkanie różnych instytucji i organizacji zajmujących się przygotowaniem, prowadzeniem, promocją i sprzedażą oferty turystycznej gospodarstw rolnych, przegląd ich dotychczasowych osiągnięć, nawiązanie wzajemnych kontaktów i zjednoczenie rozproszonych działań w zakresie rozwoju turystyki wiejskiej. Targi miały też służyć tworzeniu przyjaznego klimatu wokół tej formy alternatywnej działalności rolników oraz ugruntowaniu pozycji agroturystyki w krajobrazie gospodarczym polskiej wsi.

Z tego też względu na miejsce pierwszych targów wybrano Częstochowę i przyłączono je do szeregu imprez towarzyszących Dożynkom Jasnogórskim, mających trwałą tradycję i gromadzących na uroczystościach zarówno pielgrzymujących rolników, jak i przedstawicieli władz państwowych różnych szczebli. Do udziału w Targach zaproszono Ośrodki Doradztwa Rolniczego z całego kraju oraz Stowarzyszenia Agroturystyczne, Związki Gmin Turystycznych i prywatne przedsiębiorstwa agroturystyczne. Na zaproszenie odpowiedziały 23 Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Ośrodki i stowarzyszenia działające na ich terenie prezentowały wspólną ofertę targową. Samodzielny udział stowarzyszeń nie był możliwy między innymi ze względu na ich ograniczone środki finansowe. Patronat ODR był jedyną szansą zaistnienia stowarzyszeń na targach. Wszystkie eks-

pozycje regionalne powstały wysiłkiem Ośrodków Doradztwa Rolniczego współpracujących z urzędami wojewódzkimi, lokalnymi agencjami turystycznymi oraz organizacjami społecznymi. Stąd stoiska poszczególnych Ośrodków przedstawiały kompleksową ofertę wypoczynku na wsi z terenu danego województwa. Fakt, iż oferta ta była prezentowana pod szyldem Ośrodków Doradztwa Rolniczego potwierdza ich wyjątkową aktywność w tej dziedzinie.

W I Ogólnopolskich Targach Agroturystycznych AGROTUR'94 uczestniczyło 23 Ośrodki Doradztwa Rolniczego, 7 stowarzyszeń agroturystycznych, 1 agencja turystyczna, 1 punkt informacji turystycznej oraz organizatorzy.

Barwna ekspozycja urządzona na terenie galerii Biura Wystaw Artystycznych u stóp Jasnej Góry zajęła 400 m².

Publiczności i kontrahentom przedstawiono szeroką ofertę wypoczynku w zagrodzie wiejskiej opisaną w wydawnictwach promocyjnych i reklamowych. Rozdano ponad 300.000 szt. różnego typu materiałów reklamowych, z czego blisko 7.000 szt. stanowiły katalogi agroturystyczne z różnych regionów Polski wydawane przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego i Stowarzyszenia Agroturystyczne. Specjalne wydawnictwo targowe stanowił „Informator” obejmujący wykaz wszystkich wystawców wraz z informacją na temat ich dorobku w zakresie rozwijania turystyki wiejskiej.

Zachętą do wypoczynku na wsi było wyeksponowanie na stoiskach targowych charakterystycznych walorów wsi, regionu i gospodarstwa rolnego. Można więc było obejrzyć sztukę ludową i wyroby rękodzielnicze, spróbować regionalnych specjalności kulinarnych, zapoznać się z tradycyjnymi technikami pracy w rolnictwie i rzemiośle.

Liczbę osób, które odwiedziły targi, szacuje się na ok. 70.000. Wśród odwiedzających byli przedstawiciele wszystkich niemal środowisk związanych z rolnictwem i turystyką w Polsce oraz goście zagraniczni. Byli wśród nich rolnicy przybyli na uroczystości Dożynkowe na Jasnej Górze, mieszkańcy Częstochowy i okolic, uczestnicy II Sympozjum Agroturystycznego, przedstawiciele lokalnej administracji państwowej, przedstawiciele Biur Podróży (Orbis, Gromada, prywatne), przedstawiciele mass-mediów (m. in. PR I, Wiadomości TV, Gazeta Wyborcza), pracownicy Polskiej Agencji Promocji Turystyki, doradcy, nauczyciele i pracownicy innych instytucji związanych z wsią i rolnictwem oraz prywatne osoby z Niemiec i Japonii. Specjalnymi gośćmi Targów byli: Waldemar Pawlak - Premier RP, Andrzej Śmietanko - Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Anna Zwolińska - V-ce Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Biskup Roman Andrzejewski - Przewodniczący Duszpasterstwa Rolników Indywidualnych.

Z przeprowadzonego po zakończeniu Targów sondażu wśród wystawców wynika, że targi przyczyniły się do upowszechnienia agroturystyki zarówno

wśród rolników - potencjalnych usługodawców, jak i mieszkańców miasta - potencjalnych klientów tych usług. Wizyty przedstawicieli władz państwowych budzą natomiast nadzieję na dostrzeżenie problematyki turystyki wiejskiej przez rząd i przyspieszenie działań zmierzających do usunięcia dotychczasowych barier dla tej spontanicznie rozwijającej się i pożądanej formy alternatywnej działalności ludności wiejskiej. Wystawcy mieli także okazję do prowadzenia rozmów handlowych, z których niektóre zaowocowały konkretnymi umowami. W opinii uczestników targi były najlepszą do tej pory agroturystyczną imprezą promocyjną w kraju i powinny być kontynuowane.

Równolegle z Targami, w oddalonej o niespełna 30 km od Częstochowy malowniczej wsi jurajskiej Potok Złoty, odbywało się II Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne. We wrześniu ubiegłego roku w Suwałkach miało miejsce Sympozjum szkoleniowe pn. „Szanse rozwoju agroturystyki w Polsce”. Jego organizatorem była Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna. Prezes Izby Zygmunt Osiecki dodając do nazwy Sympozjum przymiotnik „Pierwsze” wyraził nadzieję, iż rozpocznie ono tradycję cyklicznych spotkań ludzi związanych z agroturystyką w Polsce. Spełniając to życzenie Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, Oddział w Krakowie, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Potoku Złotym i Związek Gmin Jurajskich zaprosiły w bieżącym roku szerokie grono dyskusantów do wspólnej debaty.

Sympozjum, którego celem było stworzenie forum wymiany doświadczeń i jednoczenia rozproszonych działań w dziedzinie turystyki wiejskiej zgromadziło 60 przedstawicieli nauki, doradztwa, administracji oraz organizacji społecznych z kraju i zagranicy.

Temat przewodni Sympozjum brzmiał: „Agroturystyka - pierwsze doświadczenia i perspektywy”, a szczegółowa problematyka obejmowała następujące kwestie:

- Koncepcje tworzenia oferty agroturystycznej w różnych regionach kraju,
- Struktura instytucjonalna rynku agroturystycznego w Polsce,
- Strategie marketingowe rozwoju agroturystyki,
- Ewolucje systemu promocji i dystrybucji w agroturystyce,
- Koncepcja kształcenia kadr w agroturystyce.

W referatach oraz wystąpieniach w dyskusji zauważono znaczący wzrost inicjatyw w zakresie turystyki wiejskiej, podkreślono rosnące zrozumienie znaczenia turystyki dla rozwoju regionów przez władze lokalne, zainteresowanie świadczeniem usług turystycznych przez rolników, tworzenie lokalnych grup interesu i pierwszych organizacji kwaterodawców oraz aktywność Ośrodków Doradztwa Rolniczego w przedstawianiu rolnikom możliwości uzyskiwania dodatkowych źródeł dochodu i pomocy w ich właściwym wyborze.

Wskazano też wiele barier ograniczających rozwój turystyki wiejskiej, a więc między innymi brak ogólnopolskiego systemu standaryzacji ofert oraz systemów promocji i dystrybucji. Zwrócono uwagę na brak koordynacji poczynań różnych środowisk w zakresie rozwoju turystyki wiejskiej i konieczność podjęcia konkretnych działań wspierających na szczeblu centralnym zarówno przez Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej jak i Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki.

Pilne jest ujednolicenie interpretacji przepisów prawnych, jak również znowelizowanie niektórych z nich oraz stworzenie konkretnych instrumentów polityki wobec wsi stymulującej jej wielofunkcyjny rozwój. Uczestnicy Sympozjum zadeklarowali gotowość podjęcia współpracy i stworzenia społecznej reprezentacji osób zainteresowanych rozwojem agroturystyki, która stanowiłaby swoiste lobby oraz dałaby możliwość formalnego włączenia się Polski w działalność Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Turystyki na Terenach Wiejskich EUROGITES.

Wnioski z II Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego Potok Złoty, 2-4 września 1994

Uczestnicy II Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego „Agroturystyka - pierwsze doświadczenia i perspektywy” stwierdzają konieczność realizacji - w celu poprawy warunków funkcjonowania agroturystyki jako istotnego elementu wielofunkcyjnego rozwoju wsi - następujących zadań:

1. Powołanie, na bazie aktualnie działających regionalnych zrzeszeń agroturystycznych, Ogólnopolskiej Federacji Zrzeszeń Agroturystycznych. Funkcję koordynatora działań w tym zakresie winien objąć oddział krakowski Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, inicjując spotkanie przedstawicieli zrzeszeń regionalnych.
2. Tworzenie systemu działań ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych motywujących rolników i lokalne, wiejskie społeczności do podejmowania i rozwijania działalności agroturystycznej.
W tym zakresie zdynamizować należy prace nad Ustawą o Turystyce - aktem prawnym regulującym działalność wszystkich podmiotów sfery turystyki oraz funkcjonowania rynku turystycznego w Polsce. Zmodyfikowania wymaga system prawno-podatkowy dotyczący rolników świadczących usługi turystyczne, rozważyć należy zwolnienie od podatku dochodowego rolników prowadzących działalność agroturystyczną w określonych rozmiarach. Zmiany wymaga dotychczasowy system ubezpieczeń społecznych rolników, celem uniknięcia podwójnego opłacania składek w przypadku działalności agroturystycznej. Krytyczną analizę dotychczasowych przepisów winno

przeprowadzić Biuro Prawne Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, proponując równocześnie pakiet nowych ustaw bądź nowelizację dotychczasowych wraz z projektami aktów wykonawczych. Modyfikacji powinny ulec również dotychczasowe przepisy sanitarno-higieniczne w zakresie żywienia turystów w gospodarstwach agroturystycznych.

3. Rozważenie możliwości zorganizowania roboczego seminarium z funduszy PHARE, z udziałem krajowych i zagranicznych ekspertów, którego efektem byłyby konkretne propozycje działań ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych, sprzyjających rozwojowi agroturystyki w Polsce.
4. Doskonalenie i rozwój systemu szkoleń w zakresie agroturystyki. W tym zakresie kontynuować należy - poprzez działania Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, Oddział w Krakowie - specjalistyczne szkolenia doradców rolniczych i nauczycieli szkół rolniczych oraz wdrożyć regionalne programy szkoleniowe dla rolników i samorządów terytorialnych, uwzględniające możliwość odbywania krajowych i zagranicznych staży i praktyk. Poczynić należy starania o dofinansowanie systemu szkoleń ze środków PHARE (właściwa edycja programu TOURIN), zarządzanych przez Fundację Rozwoju Turystyki.
5. Stworzenie systemu preferencyjnych kredytów i subwencji rządowych dla rolników podejmujących działalność agroturystyczną oraz lokalnych społeczności na tworzenie, bądź modernizację infrastruktury społecznej i technicznej wsi.
6. Opracowanie programu badań marketingowych oraz profesjonalnego systemu promocji i dystrybucji produktu turystycznego polskiej wsi. Wykorzystać należy w tej mierze potencjał badawczy krajowych ośrodków akademickich oraz celowe fundusze zagraniczne.
7. Opracowywanie regionalnych programów rozwoju agroturystyki, uwzględniające zasadę kompleksowości działań oraz możliwość ich praktycznego wdrożenia w konkretnych warunkach.

Wykaz katalogów agroturystycznych prezentowanych na targach AGROTUR'94

1. 24 oferty wczasów w Beskidach - Beskidzkie Stowarzyszenie Agroturystyczne „Chata”
2. Agroturystyka - wypoczynek na wsi. Radomskie zaprasza - ODR Radom
3. Agroturystyka - wypoczynek na wsi. Zielone dzielnice Dąbrowy Górniczej i gmina Babice zapraszają. - ODR Mikołów
4. Agroturyzm - wypoczynek na wsi - ODR Boguchwała
5. Agroturyzm. - ODR Częstochowa
6. Agroturyzm. Sieradzka wieś zaprasza. - WODR Kościerzyn
7. Agroturyzm. Wypoczynek na terenie Jurajskich Parków Krajobrazowych - ODR Mikołów, Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych w Dąbrowie Górniczej
8. Agroturyzm. Wypoczynek na wsi. - ODR Piotrków Trybunalski
9. Ciechanowska wieś zaprasza - ODR Poświętne
10. Ekoturystyka w dolinie Biebrzy. Informator o kwaterach prywatnych. - Narodowa Fundacja Ochrony Zdrowia Unilever Polska
11. Jest takie miejsce... . Wola Uhruska - gmina letniskowa w woj. chełmskim. - ODR Rejowiec
12. Krośniceńska wieś zaprasza - ODR Iwonicz
13. Łomżyńska wieś zaprasza. Wczasy na polskiej wsi. - ODR Szepietowo
14. Nowosądecka wieś zaprasza cz.1 - ODR Nawojowa
15. Nowosądecka wieś zaprasza cz.2 - ODR Nawojowa
16. Przewodnik agroturystyczny. Przedbórz i okolice. - ODR Piotrków Trybunalski
17. Tamowska wieś zaprasza. Informator agroturystyczny. - ODR Zgłobice
18. Wczasy na polskiej wsi. Szczecińska wieś zaprasza. - ODR Barzkowice
19. Wieś elbląska zaprasza - ODR Stare Pole
20. Wieś konińska zaprasza. - ODR Kościelec
21. Wieś polska zaprasza. Agroturyzm. Katalog kwater woj. gdańskiego, słupskiego i koszalińskiego - Gdańskie Stowarzyszenie Agroturystyki
22. Wieś sudecka zaprasza - WODR Jelenia Góra
23. Wieś Suwalsko-Mazurska zaprasza. Atrakcyjne wczasy u rolników - ODR Olecko, Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna
24. Wieś zaprasza - ODR Wrocław
25. Wieś zaprasza. Informator agroturystyczny Bieszczady '94. - ODR Iwonicz, Galijskie Gospodarstwa Gościnne Koło Bieszczadzkie w Lesku
26. Wczasy na pilskiej wsi - ODR Stara Łubianka